

Iz pastve.

1. Dekanske konferencije u nadbiskupiji vrhbosanskoj.

Za razvitak vjerskog života i katoličkog pokreta u Bosni od velikog su značenja dekanse konferencije, koje se od nazad sedam godina svake godine drže u Sarajevu za vrhbosansku nadbiskupiju.

Kako će njihova pojava kao jedan novi tip organizovanja pastoralne akcije bez sumnje interesovati i šire krugove svećenstva, donosimo ovdje za naše čitatelje kratak prikaz njihovoga razvoja i rada.

Ideju ovih konferencija zamislio je i proveo sadašnji vrhbosanski nadbiskup Dr. Ivan Šarić. Već prve godine, iza kako je preuzeo kao kapitularni vikar upravu nadbiskupije, saziva on 11. lipnja 1919. prvi dekanški sastanak uporedo sa ustanovnom skupštinom vrhbosanske »Svećeničke Zajednice«. Današnjeg nadbiskupa očito je kod toga vodila misao, da upravu nadbiskupije osloni jednim dijelom i na predstavnike kuratnoga klera i tako omogućiti i najširim svećeničkim krugovima inicijativu za pastoralnu akciju. Zaključci ne dolaze na taj način isključivo odozgor, nego se stvaraju sporazumno i dobivaju nekako karakter spontanosti. Psihološki momenat igrao je pri tom sigurno prvu ulogu. A jasno je, da su i odluke, što se tu donesu, sigurno stvarnije i zrelije, jer je otvorena mogućnost, da ih se sa svake strane ocijeni i vagne. Usto su one i jedna ozbiljna smotra pastoralnog rada u minuloj godini, na temelju koje se onda izrađuje radni program za budućnost. Odlično posluže u tu svrhu obavezni dekanški izvještaji o svim župama svoje dekanije, koji upravitelju nadbiskupije pružaju jedan cjelovit, zaokružen i sustavan pogled na vjersko stanje i svećenstva i puka.

Ohrabren uspjehom prve konferencije saziva Dr. Šarić 1920. drugu konferenciju, a za njom onda svake godine po jedanput. Iskustvo i zapažanja daju domala ovim konferencijama stalnu shemu: referat o jednom ili više važnih pastoralnih pitanja, na koji se nadoveže debata, da se onda prema njezinu rezultatu donesu konkretne rezolucije ili dapače i dijecezanske naredbe; izvještaji dekanâ, koji moraju uobziriti napose provođenje odluka i zaključaka prijašnjih konferencija; izvještaji upravitelja raznih dijecezanskih udruženja o njihovim uspjesima; i napokon eventualia, koja postaju najboljom zgodom, da se nabace i prodebatuju sve stvari, koje kler zanimaju.

Referat drži ili sâm Ordinarij ili koji od prisutnih arhidjakona i dekana.

Kako se program unaprijed najavi, imaju dekanji priliku, da ispitaju i raspoložene područnog sebi svećenstva.

Sa kakvim su uspjehom radile ove konferencije, neka pokaže ovaj letimični kronološki prijedlog.

I. konferencija (11. lipnja 1919.) rediguje konačno razdiobu nadbiskupije po arhidjkonijama i dekanijama, određuje vrijeme, način i djelokrug dekanijaskih korona, propisuje dekanske i arhidjkonске pohode, daje inicijativu za održavanje misija, zavodi četrdesetsatno klanjanje, zaključuje izradbu dijecezanskog zemljovida, uređuje odnošaj »Svećeničke Zajednice« prema službenim dijecezanskim svećeničkim organizacijama, nabacuje ideju podizanja spomenika ocu nadbiskupije pok. nadbiskupu Dr. Stadleru.

II. konferencija (11. veljače 1920.) donosi tačno kodifikovanje prava i dužnosti dekana i stvara poslovnik za vođenje korona, daje uputu za pobijanje zlorabe »samodošla« (odvođenje djevojke u momkovu kuću prije vjenčanja), stavlja svećenstvu na srce Marijine kongregacije. Treći Red i Bratovštinu Sreca Isusova, reguliše pitanje župskog i crkvenog inventara, određuje dijecezanske pristojbe, izraduje formule za kanonske pohode, reorganizuje svećeničke mirovinske i pripomoćne zaklade, prihvaća u načelu povelju obitelji Presvetom Srcu Isusovu, ulaže prosvjed na zemaljsku vladu protiv zabrane Marijinih kongregacija na državnim školama.

III. konferencija (19. svibnja 1921.) osniva »Bratovštinu Kršćanskog Nauka«, zavodi po francuskom »Franc de la Presse« »Dinar Štampe« sa desetijskim sistemom, utemeljuje »Societatem presbyterorum saecularium ac regularium ad ferenda suffragia sodalibus defunctis« (sa dužnošću, da svaki član rekne jednu sv. misu za svakog pokojnoga druga), ponovno uređuje dijecezanske pristojbe, šalje prosvjed na predsjedništvo konstituante protiv Kanzel-paragrapha, utvrđuje za buduće, da će se dekanska konferencija držati uvijek u Velikome tjednu.

IV. konferencija (11. i 12. travnja 1922.) daje inicijativu za pobijanje nepismenosti i osnivanje škola za nepismene i vođenje analfabetskih tečaćeva, ponovno se vraća na organizaciju »Dinara Štampe« sa idejom, da preko njega oživotvori izvanstranački katolički dnevnik za Bosnu, zaključuje priredbu posebnog priručnika za Bratovštinu Kršćanskog Nauka, reguliše manipulovanje sa crkvenim novcem, upravlja na Ministarstvo Vjera predstavku protiv zapostavljanja katolikâ u proračunu, protiv progona vjerskih društava i namjeravanog izbacivanja vjeronauka iz škola.

V. konferencija (27. i 28. ožujka 1923.) bavi se problemom pobijanja alkoholizma i osniva »Svetu Vojsku«, uzima u pretres pitanje materijalnog obezbjeđenja dijecezanskih sjemeništa i zavodi u tu svrhu »Dinar Dobroga Pastira« i obavezne kolekte za sjemeništa u novcu i naravi, uređuje dijecezanske pristojbe.

VI. konferencija (15. i 16. ožujka 1924.) preporučuje Orlovstvo, zavodi »Misijski Savez Svećenikâ« i »Društvo za Širenje Vjere«

skupa sa »Djelom Svetoga Djetinstva«, udara sjemenišni porez na župske blagajne i svjetovno svećenstvo, proučava na temelju posebne ankete pitanje »samodošla«, izrađuje definitivni dijecezanski pristo-benik, šalje na Ministarski Savjet predstavku protiv nacrtu školskog zakona.

VII. konferencija (7. i 8. travnja 1925.) stoji u znaku Katoličke Akcije, čiju teoriju Nadbiskup izlaže svećenstu; opet iskrsava misao katoličkog dnevnika u Sarajevu; donosi se važna »Naredba o samodošlama«.

VIII. konferencija (3. prosinca 1925.) održa se izvanredno kao druga u g. 1925. Posvećena je sva posebnim pitanjima: eventualnoj gradnji »Svećeničkog doma« i organizaciji »seminaristika« prema kan. 1355. i 1356., u formi nameta na svećenstvo i vjernike. I pet je nabačena misao »Dinara Štampe« u vezi sa bosanskim izvanstranačkim katoličkim dnevnikom.

IX. i zadnja konferencija (30. i 31. travnja 1926.) zavodi »Oltarsko Društvo« (skupa sa paramentnim društvom), reorganizuje »Braćovštinu Kršćanskog Nauka«, daje objema društvima priručnike, nastavlja raspravu o problemima Katoličke Akcije i njezinom dnevniku, daje inicijativu za osnutak župskih odbora Katoličke Akcije, određuje način proslave jubileja Svete Godine.

Tim bi bile navedene samo glavne stvari, kojima su se vrhbosanske dekanske konferencije bavile u ovih osam godina.

Uz ove doneseno je mnoštvo sitnijih odluka, tako da se može reći, da se čitavo dijecezansko zakonodavstvo posljednjih godina najvećim dijelom prislanja na dekanske konferencije.

Svakako je posao, što su ga one stvorile, velik i zamjeran, i nema sumnje, da je ideja ovih konferencija jako zgodna. To je kao jedan svakogodišnji mali dijecezanski sabor.

2. Pastoralne konferencije u Splitu.

Godine 1917. utemeljena je u Splitu Marijina kongregacija svećenika, koja sada broji 34 člana. Upisan je i presvij. diec. biskup dr. Kvirin Klement Bonefačić. Kongregacija drži redovite mjesečne sastanke. Upravitelj je O. Matija Kulunčić D. I. Svrha je kongregacije da promiče kod članova vlastito posvećenje i apostolat, osobito tim, da svaki član vodi koje religiozno ili katoličko prosvjetno društvo. Godine 1912. održan je u Splitu vrlo uspješni svećenički tečaj, u Zagrebu je s uspjehom održana prošle godine pastoralna konferencija, stoga se M. K. S. u Splitu odlučila na držanje pastoralne konferencije, koja je uspješno provedena dne 20., 21., i 22. aprila o. g.

Dne 20. IV. o. g. u 9 s. pr. p. sakupilo se je svećenstvo s presvijetlim biskupom na čelu, koji je bio preuzeo i pokroviteljstvo konferencije, u kapeli diecez. sjemeništa, gdje je konferencija otvo-

rena sa »Pridi Duše«. Egzortu je održao O. M. Kulunčić D. I. o glavnim dužnostima svećenika; na to je obavljen $\frac{1}{4}$ s. adoracije i blagoslov sa Svetotajstvom. Zborovanja su se održala u dvorani »Mahnić« diecez. sjemeništa u Splitu.

Konferenciju je pohodilo 58 svećenika, od tih 26 iz pokrajine. Čitavo je vrijeme bio prisutan presvij. diecez. biskup dr. Bonefačić. Konferenciji je predsjedao kanonik-župnik dr. Josip Carević, kao nadstojnik M. K. S.

Referati su bili izradeni marno i praktično. Prof. teol. dr. Botta: »O Mariji posrednici svih milosti«; župnik dr. Carević: »O katoličkoj Akciji«; O. I. Kujundžić D. I.: »O životu sv. Ivana Vianney-a« (sa skioptikonskim slikama); katehet K. Stošić: »O savremenoj propovijedi«; dušobrižnik A. Braškić koreferira o istoj temi; u utorak večer preko trodnevne držao je propovijed »O sv. Ivanu Vianney-u« O. M. Kulunčić D. I., u srijedu večer je propovijedao o sv. Ivanu V. kao dušobrižniku, župnik Jelse, Vice Gabelić; župnik Supetra M. Pušić referirao je »O katekizaciji«; katehet gimnazije, N. Matulić koreferirao je »O srednjoškolskoj katekizaciji«; župnik Postira J. Dorotić: »O važnosti i ljepoti liturgije«; kanonik L. Grgić: »O katoličkim misijama; umir. katehet A. Mateljan koreferirao je »O apostolatu sv. Ćirila i Metoda«.

U srijedu u 3 s. pos. p. održana je glavna godišnja skupština diecez. »Sveć. Uzajamnosti« u Splitu. U četvrtak u 10 s. održao je presvij. diecez. biskup pontifikalnu sv. misu sa »Tebe Boga hvalimo« i bagoslovom sa svetotajstvom. Nažad je konferencija završena sa referatom prefekta diecez. sjemeništa M. Alajbega: »O svećeničkom pomlatku«.

Stvoreni su mnogi važni zaključci.

P. K. je radosno pozdravila zaključak presvijetlog episkopata, da se provede unifikacija katoličke akcije na temelju preuređenih pravila H. K. Narodnog Saveza u Zagrebu i preporučila je, da se što prije po svim biskupijama naše države provede dijecezanska hrvatska katolička akcija; preporuča se nadalje provedenje staleških Marijnih kongregacija, te omladinska prosvjetna katolička organizacija, osobito ona orlovskog tipa, želeći, da svećenstvo brižno njeguje mladi hrvatski katolički orlovski pokret, e da sporazumno sa »Jug. kat. đlačkom ligom« u Zagrebu prepordi našu omladinu u katoličkom i narodnom duhu. Od narodnih poslanika se posebno ište, da se pobrinu, e da skupština što prije stvori zakon za suzbijanje nečudorednosti, koja se širi putem rdavih kinematografskih i pozorišnih predstava, te nemoralnih knjiga i slika. Oštro je P. K. prosvjedovala proti političko-vjerskom prozelitizmu, što ga pokreću neki predstavnici pojedinih konfesija u našoj državi. Umoljava se kompetentne faktore, da bi ponovno odredili jedin-

stvenu detaljnu osnovu vjeronauka osobito za mješovite razrede osnovnih škola i za građanske škole i da propišu jednolične udžbenike u tom pogledu. Preporuča se uvođenje društva »Kršćanska Škola« i jedan ili dvaput godišnje t. zv. »Školske nedjelje« te oživljenje »Bratovštine kršćanskog nauka«. Preporuča se širenje smisla za ljepotu liturgije i propovjedaње o liturgiji, te priređivanje letaka s kratkim tumačem nedjeljnih evanđelja, koji bi se dijelili prigodom svetačnih tihih sv. misa po našim gradovima i varošima. Preporuča se propaganda katoličkih misija među poganima i »apostolata sv. Ćirila i Metoda«; naglašena je potreba širenja kršćanske karitas sredstvom društava sv. Vinka Paulskoga; proučavanje nacrtu autonomije katoličke crkve u Jugoslaviji i osnutka hrv. katoličkog dnevnika, za koji diecez. Uzajamnost u Splitu uplaćuje Din 1000 (tisuće) na ruke dr. Stjepana Bakšića. Preporuča se napokon M. K. S. u Splitu, da uznastoji oko osnutka »Društva za svećenički pomladak« za Dalmaciju, koje bi molitvom i materijalnom potporom promicalo mirski i redovnički svećenički pomladak.

O svećeničkom tečaju 19. II. 1912. pisao je blage uspomene pok. biskup Mahnić: Lijep si bio, krasan si bio, od neba nam poklonjen dane 19. veljače! Za tebe vrijedi zaista ona: »Melior est dies una... super millia! (Ps. 83, 10) Dao Bog, da plodovi ove pastoralne konferencije ponuku u i nas, da je doskora budemo tako blagosivljali. Quod Deus faxit!

Dr. Josip Carević, kanonik-župnik.

3. Dekanska konferencija u Senju 1926.

Dne 14. i 15. travnja 1926. sastala se u Senju pod predsjedanjem Ordinarija presv. g. Dr. Josipa Marušića konferencija dekana, u kojoj se raspravljalo o svim važnim predmetima, što zasijecaju u duh. pastvu. Bio je taj sastanak kao mali sinod i preteča sinoda, koji se prema crkvenim zakonima mora održavati u svakoj biskupiji, a i prilike ga već traže. No radi raznih neprilika ne može se još sinod sazvati, pa je presv. g. biskup zauzet za dobrobit dieceze nastojao učiniti, što se za sad učiniti dade. Važnost konferencije vidi se i iz toga, što su se pozivu Ordinarija odazvali uza sve materijalne poteškoće i udaljenost nekih dekanata svi dekani, koji su za to vrijeme bili gostovi presvjetloga biskupa.

Nakon saziva Duha sv. u biskupskoj kapeli 14. travnja u jutro otvorio je presv. g. Ordinarij u dvorani biskupskog dvora sjednicu pozdravnim govorom, u kom je istakao potrebu složnoga rada biskupa sa svećenstvom i sa vjernicima u vjerskim organizacijama i kat. akciji; nakon toga prešlo se na raspravljanje pojedinih pita-

nja. Zaključke konferencije izdao je Ordinarijat u posebnoj knjižici, da ih svećenstvo uvijek pri ruci uzmogne imati i primijeniti.

Prema zapovijedi Spasiteljevoj prva je dužnost svećenika kao nasljednika Apostola i učenika Kristovih propovijedanje riječi Božje, zato se određuje, da se i na tihim misama u nedjelje i blagdane drži kratka propovijed od 5 minuta a posebna se briga neka posveti katehetskima propovijedima. U propovijedima isključeno je sve profano, napose čista politika.

Kako nam svjedoče starci-analfabete, nekad se posvećivalo više mara kršćanskom nauku, zato će dušobrižnici držati kršć. nauk u crkvi svake nedjelje napose opet o zornicama, dok će izvan crkve napose za udaljenije filijalke djelovati preko »bratovštine kršćan. nauka«.

I u školi će svećenstvo točno i savjesno obdržavati dužne savete i uznastojati, da djeca naučeno provadaju u životu preko vjerskih društava: »Mladi junaci i mlade junakinje«, a u višim školama »Marijnoj kongregaciji«. Napose neka dušobrižnici važnju svrate na one, kod kojih opaze znakove svećeničkog zvanja.

O svećeničkom se podmlatku tom vitalnom pitanju za našu biskupiju, posebno raspravljalo. Svuda se čuti u poratno doba pomankanje svećenstva, pa to je očutila i naša biskupija. Sjemenište u Senju moralo se zatvoriti, konvikt »Ožegovićianum« prema oporuci osnivatelja ne može ni jednog svećeničkog kandidata da uzdrži i odgoji, biskupija nema fondova, vjernici siromašni, pa je žalostan pogled za budućnost.

Kako tomu pomoći? Svećenstvo ima paziti na dječake, na kojima opaze klicu zvanja, njetiti u njima zvanje, čuvati ih od svega, što bi ih moglo smutiti i jer će to biti većinom siromašna seljačka djeca, da ih i materijalno doprinosima vjernika i svojim podupire. Takve dječake mora se dati u ograničenom broju izvan dieceze napose u nadbiskupsko sjemenište, gdje se dobrohotnošću preuzv. g. nadbiskupa, neznatnom potporom kr. vlade i diec. fondova mogu odgajati. No ni to neće pomoći nestašici, nego treba molitve i rada napose u preporodu kršć. obitelji, jer to je ono prvo i glavno sjemenište. Treba nadalje sakupljati milodare u župama, i porez se ima udariti na svećenstvo, t. zv. seminaristicum.

Nadalje se raspravljalo o crkvi i crkv. bogoštovlju, što se sve mora dovesti u sklad sa crkv. propisima. Svaka novogradnja ili promjena mora se dogoditi u sporazumu sa Ordinarijatom — odnosno odborom za crkv. umjetnost, da sve bude estetski dotjerano i na edifikaciju vjernicima.

Klečanje se mora uvesti u svakoj župnoj crkvi bar jednom na godinu, te tom zgodom napose potaknuti na štovanje presv. Sakramenta i čestu sv. pričest.

Potrebno je, da se drži i diec. euharistijski kongres, pa se zato ima osnovati permanentni odbor, koji se ima brinuti, da se takav kongres drži svake godine na zgodnom za to mjestu.

Određeno je, da se svibanjska pobožnost drži u svim župama svaki dan, a gdje to nije moguće barem u nedjelje i blagdane, dok se listopadska pobožnost ima obavljati svaki dan u vrijeme vjernicima zgodno.

Prva se sv. pričest ima svečanije obaviti sa djecom barem već iz 2. razreda i s njihovim vršnjacima.

Da se uzmognu prema kanonima obdržavati pučke misije u svakoj župi, mora se za troškove uz doprinose vjernika svake godine neka svota izlučiti iz godišnje milostinje.

Sastavljen je popis državnih i narodnih blagdana te obred, kako se imaju u crkvi obavljati.

Slijede zatim odredbe prema Zakoniku o posvećenju i dužnostima svećenika: obavljanje sv. mise; molenje breviara, celibat, privatna — no ipak obvezatna — pobožnost, pa kanonska poslušnost u čem sastoji, svećenikova izobrazba i razboritost; svećeničko odijelo i dužnost rezidencije.

Dušobrižnik ima upoznati svoje ovce i biti s njima u kontaktu; zato ih mora posjećivati i pri tom pokazati, da ne traži njihovo, nego njihove duše za Boga. Tu će upoznati njihove duševne potrebe, ali i materijalne, pa će im nastojati pomoću karitativnih organizacija priteći u pomoć, jer kršć. ljubavlju osvajaju se i najokorjelija srea, kako nas uči i povijest prvih kršćana.

Jer su sluge tmine poplavili svi et zlam štivom, nastojat će dušobrižnici da šire dobru štampu, osnivat će kat. knjižnice u župama a po mogućnosti i kat. čitaonice, koje će im služiti i za kat. sastanke i predavanja.

Konkubinati, ta socijalna rak-rana, uvukli su se osobito poslije rata u nekim krajevima, gdje mladić odvede djevojku bez zakona, da iznuđi veći miraz (pa i ratne udovice). Dušobrižnici su nemoćni u zatiranju tog poroka, kad ih drž. oblasti uza sva viša naređenja ne podupiru. Zato se određuje, kako imaju prema Zakoniku u tom postupati. — Lasno se može izigrati uskrata trikraljskog blagoslova, pa se moglo odrediti, da se takovima uskratiti blagoslov kuće. Prema tomu konkubinarcima ne smija se uskratiti druge blagoslovine pa ako bi ih i javno tražili, jer odia suut restringenda, osim blagoslova žene po porodu, što je općenitim zakonom zabranjeno (S. C. C. 18. jul. 1859.).

Navedeni su dani, kad se imaju u razne svrhe sabirati milodari u i izvan crkve.

Uredene su donekle stolarinske i druge pristojbe, i navedene odredbe glede groblja i pogreba.

Za tim dolazi na red pravilnik o dužnostima i pravima arhidakona i dekana.

Odnosaj između župnika i kapelana uređuje se prema zagrebačkoj sinodi od 1925. Isto tako prihvaćen je zagrebački napatuk za upravljanje crkvenom imovinom uz male preinake te vrijedi za svu diecezu od 1. siječnja 1927.

Oporuku ima na dobu sastaviti svaki svećenik u skladu sa crkvenim propisima, te ju poslati Ordinarijatu na pohranu. Universalnim baštinikom ne će nikad ostaviti osoba, radi kojih bi po smrti izazvao sablazam vjernika.

Jer su vjerska društva važan dio duhovne pastve, određeno je koja se društva vjerska imaju osnivati u župama prema dobi i stалеžu vjernika.

U zadnjoj se je sjednici radilo o kat. akciji, te su na toj sjednici pribivali i drugi neki svećenici i laici. Prema uputama sv. Stolice i konferenciji našeg episkopata stvorene su rezolucije, da se osnuje kat. Akcija prema korigiranim pravilima HKNS. 1921. Diecezanski hrv. kat. nar. Savez u Senju postaje centralom za cjelokupnu kat. akciju za biskupiju, te se odmah izabralo diec. vijeće sa predsjednikom Msgr. Dr Ivanom Starčevićem. U svim se župama neka osnivaju »mladi žumaci i junakinje«, za odrasliju mladež »Orli i Orlice«, kojima je središte HOS i SHO u Zagrebu. Gdje mjesne prilike ne bi dopuštale ovih organizacija, neka se osnivaju kat. omladinska društva u vezi sa HOS.

Svećenik je u K. A. dušobrižnik, no dok se ne odgoji dovoljan broj katoličkih svetovnjaka, preuzet će i organizatorni, tehnički i administrativni rad u K. A.

Diec. Savez pod nadzorom Ordinarijata je informativno središte za kat. prosvjetni rad u biskupiji, koji obuhvata štampu, kat. novine, knjižnice, predavanja, skioptičke, kino i ostale predstave i t. d.

Potrebno je, da se razvija i gospodarska akcija. Zato je određeno, da se u župama napose među članovima vjerskih i kat. društava započne sa »Pčelicom«, zgodnom ustanovom za sitnu štednju, pod vodstvom »Zadružne štedionice« u Senju. Tako se je započelo u Senju nešto pred godinu dana, pa već radi sa godišnjim prometom od 1½ mil. Dinara. Dekani imaju nastojati o provadanju tih spodarskih rezolucija i svake godine izvjestiti o uspjehu Zadružnoj štedionici u Senju.

To je u kratko rad dekanske konferencije senjske — Deus autem det incrementum, kojim je riječima zaključio presv. g. biskup, našto je uslijedio »Te Deum« u bisk. kapeli a dekanı veseli, zadovoljni i oduševljeni vratili se u svoje kotare, da izvijeste i potaknu svoje dušobrižnike.

Dr J. F.

Blagoslov groba u blagosovljenom groblju. Dogada se, da se u blagosovljenom već groblju iskopa grob, koji se onda cementira, betonira, te se u nj zatvori lijes a po tom se povrh nasipa zemlja. Da li treba takav grob posebno blagosloviti? S. kongregacija Obreda odgovorila j 4. septembra 1880.: Affirmative, jer je grob načinjen iz nove materije. Ako bi se u takav grob ponovno drugi lijes polagao, ne treba ga više blagosloviti. — Za taj blagoslov funkcionar ne treba posebnog ovlaštenja, a obavlja se kao u Ritualu molitvom za blagoslov groba, kad groblje nije blagosovljeno. F.

Vjenčanje s misom. Stari je kršć. običaj, da se vjenčanje obavlja s misom, što potvrđuje posebni formular mise pro sponso et sponsa, već u najstarijim Sakramentarijima. Taj je običaj sigurno postajao u II. vijeku prema svjedočanstvu Tertulijanovom, a i za ranje doba može se to zaključiti iz pisma sv. Ignacija na sv. Polikarpa: decet un sponsi et sponsae de sententia Episcopi coniugium faciunt (V. 2), kao i iz pisma na Diogneta: Uxores ducunt ut omnes (V. 6), t. j. kao i ostali građani. Poznato je pak, da su se pogani vjenčali uz religiozne obrede, pa sigurno nisu ni prvi kršćani za njima u tom zaostajali.

Vjenčanci došli bi u pratnji svojih roditelja ili djevera (paranymphas) pred crkvu te bi tu in facie ecclesiae, t. j. u atriju crkvenom izrazili svoju privolu, pružili si ruke i primili blagoslov od biskupa ili svećenika, koji bi ih onda poveo u crkvu, gdje bi se služila sv. misa, kod koje bi se vjenčanci pričestili i primili posebni blagoslov. Taj je misni blagoslov u srednjem vijeku pa i kasnije tako usko bio skopčan sa vjenčanjem, da u slučaju kad se vjenčanje nije moglo obaviti sa misom, morali su vjenčanci razlučno stanovati, te nisu smjeli izvršiti ženidbu, dok ne bi primili svog misnog blagoslova. Od tog pridržka opraštao bi s važnih razloga biskup ili župnik, i zato dobivao neku pristojbu — taksu, koja se je zvala jus primae noctis, što su onda Voltaire i njegovi nasljednici u iskričljivanju povjesti zlobno tumačili. (Werner-Vidal: Jus matrimoniale p. 658.) Takva je disciplina postajala još u 17. vijeku u Francuskoj, kako se vidi iz rubrika Rimskog Rituala izdanog za biskupiju Alai (1667.).

Prema današnjoj disciplini ne nalaže se, da se vjenčanje obavlja sa misom, no crkva to vruće preporuča tako te se može i u drugo vrijeme i nakon izvršene već ženidbe obaviti misa sa blagoslovom pro sponsis, koji ga prema rubrikama smiju primiti. — Nije li u tom što se ovaj sv. čin — misa sa blagoslovom — danas općenito zanemaruje, razlog, da Bog uskraćuje parovima mnoge milosti, te nastaju brane rastave, što je na štetu obiteljskog, socialnog i uopće narodnog života.

No kako da se obavj obred vjenčanja, ako neposredno slijedi sv. misa? Rimski Ritual govori samo: His expletis, si benedicendae

sint nuptiae, parochus misam pro sponso et sponsa, ut in missali romano, celebrat, servatis omnibus quae ibi praescribuntur.

A ipak kongregacija Obreda veli u svom odgovoru 31. augusta 1867.: Si immediate sequitur missa, sacerdos praeter albam et stolam induere debet planetam (bez manipula, koji uzimlje iza blagoslova za misu — Wapelhorst: Compedium S. Liturgiae p. 485).

Poteškoće u tom po R. Ritualu nema nikakve, ali na zapreku nalazimo u diec. Ritualima, koji odrednju, da vjenčanici nakon privole sklope ruke (bez rukavica) a svećenik im obavije ruke stolom, koja mu oko vrata visi, i blagoslovi ih veleć: »Ego vos conjungo....«. Kad bi se glede toga upitala kongregacija, odgovor bi glasio kao pod 6. novembra 1925.: »Expedire ut adhibeatur Rituale Rom.« — pak se može i smije tako činiti te izostaviti sklapanje ruku stolom.

No jer je taj običaj star, laudabilis, t. j. razuman i prost od suvjerja, općenit bio u srednjem vijeku možda u čitavoj Europi, kako se vidi iz brojnih slika zaruka Marijinih i iz raznih diec. Rituala, to ga nalazimo i u našim diec. Ritualima: Zagrebačkom, Lavantinskom, Ljubljanskom, (Senjski i onaj stariji od 1824, nema ga, ali je obred ipak uobičajen), pak ako bi propust te ceremonije izazvao čuđenje, krivo tumačenje ili sablazan, ne bi se smio propustiti.

U tm bi slučaju bio ovaj postupak: Tačno po diec. Ritualu svećenik u roketi i bijeloj stoli obavi vjenčanje, iza toga pode u sakristiju, gdje se obuče za misu, pod kojom prema misalu dijeli blagoslov. Razlog takvomu postupku bio bi: 1. Obred vjenčanja (bez blagoslova) nije vezan uz misu; 2. Misu i blagoslov pod misom može obaviti i drugi svećenik, dakako samo delegiran po župniku ili Ordinariju (can. 1101.); 3. Misa sa blagoslovom može se obaviti i kasnije, kad su već vjenčanici dugo u ženidbi živjeli. Prema tomu držim, da i isti svećenik ovako odijeljeno smije odmah obje funkcije jednu za drugom obaviti.

Votivna misa pro sponso et sponsa sa blagoslovom, u koliko rubrike dopuštaju može se obaviti iako svećenik nije dobio štipendija, ali onda nije ju dužan aplicirati za vjenčanike. Ako vjenča više parova zajedno i pod istom im misom daje blagoslov, smije samo jedan štipendij primiti, no stolarinsku pristojbu ima pravo zahtijevati od svakog para.

F.

Ženidba unijatkinje sa šizmatikom. Sirijska unijatkinja Saydel Najeele Abo Sad došla je u djetinjstvu u Ameriku i sasvim se polatinila vršec kršć. dužnosti i primajuć sakramente po lat. obredu. No 1912. vjenčala se sa šizmatikom u njegovoj crkvi u Americi. — Brak nije bio sretan pa se rastaviše. Pomiriti se s mužem nje htjela ob periculum perversiois et persecutionis religiosae. Congregatio S. Officii upitana nije li možda njezina ženidba nevaljana, nakon informacije, kojem je istočnom obredu stranka pripadala, odgovorila je 1. maja 1925.: Non constare de matrimonii nullitate.

Po Zakoniku kan. 1099. § 1. 3° katolici orientalci (unijati) nisu vezani na propisanu formu bilo da sklapaju ženidbu među sobom, bilo sa ikojim akatolikom. Ipak između unijata: 1. na formu dekreta »Ne temere« vezani su Galički Ruteni (i to u biskupijama Lavov, Pšemisl i Stanislavov; u Saveznim državama Sjeverne Amerike, u Kanadi i u Južnoj Americi); 2. Kod Maronita vrijedi dekret »Tametsi«. I zato ona posebna informacija.

Prema tomu slično sklopljena ženidba naših unijata bila bi valjana. F.

Pregled časopisa.

Domaći i slavenski:

Život god. VII. br. 1—2. Alfirević A.: Godina 1926. G. Schmidt: Na čemu je sada etnologija? G. de Reynold: Evropska bilanca — Slobodno zidarstvo — Intelektualna kriza i redovi — A. Süssengut: Umiranje darvinizma — Katol. Crkva u Portugalu, Ugarskoj — W. Schmidt: Etička etnologija — E. Springer: Bezbožni učenjaci u škripcu — R. Schultes: Dogmatski razvitak — Alfirević A.: Indijski fakiri, Katoličke misije — dr. Jozefovov: Nešto o psihologiji otuđivanja od Crkve — J. Theissen: Policija u prirodi — Fiat lux! — Književnost — Bibliografija.

Neva Revija god. I. br. 1. Ivanov dr.: Najveća etička laž našeg vremena — Eterović dr. K.: Fra Filip Grabovac — Guberina dr. A.: Katolicizam u kršćanskoj starini — Knezović dr. Fr.: Svećenik u službi čovječanstva — Butmi-Tomić: Krvave osnove ili protokoli sionskih mudraca — Kulturni pogledi.

Mjesečnik pravničkog društva god. LII. br. 1—4. Dr Miroslav Vranić: O kažnjavanju homoseksualnih čina — dr. L. Hönigsberg: Novi zakon o štampi naročito sa gledišta prakse — Ivo Staniš: Nešto iz povijesti javnoga bilježništva — Dr Leo Rotter: Etika u ekonomiji — Dr Walter R.: Liga naroda i Njemačka — Dr Franjo pl. Domazetović: More i sloboda morske plovidbe — Dr B. Eisner: Pobijanje osuda trgovačke i obrtničke komore za Bosnu i Hercegovinu — Dr Iso Cepelić: Pitanje kućnoga reda i otkaza po njeninu — Dr Stanko Deželić: Malthusova teorija o populaciji — Dr Iv. Domazetović: O razvoju pomorskog prava na obalama istočnog Jadrana — Dr J. Šilović: Izvršenje kazni slobode u Engleskoj — Dr Z. Vargović: Ženidba između pripadnika starokatoličke i evangeličke vjeroispovijesti sa pripadnikom nekršćanske vjeroispovijesti — Dr Ivo Pilar: Granatničarski pokret — Ocjene — Literatura.